Tizennegyedik evfolyam. 277. szám. Kolozsvár, hétfő, deczember 4. 1893.

SZERKESZTŐI IRODA
Belmagyar-utcza 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ „ELLENZÉK" ELŐFIZETÉSI DIJA:
Egész évre 16 frt. vagy 32 korona. | Negyed évre 4 frt vagy 8 korona.
Félévre 8 frt. „ 16 korona. | 1 hóra 1 frt 50 kr vagy 3 korona.
Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.
Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.
Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:
Kolozsvártt, Belközép-utcza 33. szám.

HIRDETÉSI DIJAK:
Egy □ czentimeternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reclam sora: 1 frt.
Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri czikkek:
garmand sora után 20 kr. fizetendő.

A „nagy nap."

A magyar képviselőház szombati ülésén nevezetes esemény folyt le.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter ugyanis e napon tette le a Ház asztalára a rég igérgetett törvényjavaslatot a kötelező polgári házasságról.

Ugyancsak ezzel egyidejüleg gróf Csáky Albin közoktatásügyi miniszter is terjesztett be egy másik szintén nevezetes törvényjavaslatot, mely a gyermekek vallásáról szól.

Mindkét törvénytervezet a Wekerle kabinet egyházpolitikájának sarktételét képezi.

Rég várt az ország e két javaslatra s mindenki érthető kiváncsisággal tekintett ama nap elé, melyen e javaslatok a törvényhozás elé terjesztetnek.

Most már a nagy és felfokozott kiváncsiság kielégithető. A javaslatok nemcsak a Ház, hanem a közönség előtt is feküsznek.

E pillanatban nem kivánunk e fontos javaslatokkal érdemileg foglalkozni.

E helyen csak jelezzük azt, hogy a közönség érthető kiváncsisággal olvassa a törvény tervezeteket. Fontos és messze kiható jelentőségüek azok, melyek egész más politikai helyzetet teremtenek, a családi és társadalmi életkörökben átalakitó hatással fognak birni.

Hirtelenében alig lehet itéletet mondani főképen a kötelező polgári házassági javaslatról, mert ily nagyszabásu és átalakitó természetü kérdésnek első olvasásra való áttekintése majdnem lehetetlen.

A javaslatok alapelvei ugyan nem ismeretlenek mindazáltal csak érettebb megfontolás után lehet szerintünk e jelentős törvénytervezetek érdemi részéhez szóllani.

Ma csak annyit konstatálhatunk, hogy a javaslatok, mint a szabadelvü haladás szükségszerü folyamányai a szabadelvüség minden barátját örömmel töltheti el.

E tény nevezetes mozzanatát képezi századunk ujabbkori történetének. Ezt eltagadni nem lehet.

Viszont az sem tagadható, hogy e nevezetes ujitás, s főképpen a szabadelvü szellem megnyilatkozásában a Wekerle-kabinetnek jelentős része van.

A kormany pártja méltán fogadta e javaslatokat nagy örömmel és megelégedéssel.

Hogy a nemzetnek van-e és lehet-e öröme benne, az e javaslatok érdemleges birálata után mondható meg.

Lesz alkalmunk legközelebbről bőven foglalkozni e nevetes javaslatokkal, ezuttal csak hangot akarunk adni annak, hogy e javaslatot, mint a szabadelvü haladás fontos tényezőjét a nemzet közvéleménye méltán tekintheti forduló pontnak a nemzet ujabbkori életében.

Politikai hir.

Püspökök értekezlete. A püspöki konferenczia ülését szombatról hétfőre halasztották. Erre az adott okot, hogy a kiküldött bizottság, melynek Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök elnöklete alatt Steiner Fülöp székesfehérvári és báró Hornig Károly veszprémi püspökök a tagjai, pénteken egész nap el voltak foglalva a pásztorlevél szövegezésével s csak este értesitették a herczegprimást arról, hogy a munkálattal délutánra sem készülhetnek el. A pásztorlevél tartalmát egyelőre titokban szándékoznak tartani, de nehány hét mulva kinyomtatva megküldik az összes egyházmegyéknek s ekkor a levelet egész terjedelmében a nagy közönség elé bocsátják.

Törvényjavaslat.

A polgári házassági jogról.

I. FEJEZET.

Eljegyzés.

1. §. Kiskorunak eljegyzéséhez törvényes képviselőjük beleegyezése szükséges.

2. §. Az eljegyzésből nem származik kereseti jog a házasság megkötésére.

3. §. Bármely teljesités kikötése arra az esetre, ha a jegyesek a házasságot meg nem kötnék semmis.

4. §. Az a jegyes, a ki az eljegyzéstől alapos oknélkül lépett vissza, a másik jegyesnek és szülőinek kártéritéssel tartozik.

A kártérités a kötendő házasság czéljából tett kiadások összegét meg nem haladhatja.

5. §. A mit a jegyes vagy annak szülői a másik jegyesnek ajándékoztak vagy az eljegyzés jeléül adtak, abban a feltevésben adottnak kell vélelmezni, hogy a házasság létesül, vagy hogy az eljegyzés az egyik jegyes haláláig fennáll.

Aki a visszalépésre alapos okot szolgáltatott, vagy az a jegyes, aki alapos ok nélkül lép vissza, visszakövetelési jogát elveszti.

A visszakövetelésre a gazdagodási kereset szabályai irányadók.

6. §. A kártéritési és visszakövetelési jog az örökösökre csak az esetben száll át, ha a jogosult keresettel érvényesitette.

7. §. A 4. és 5. paragrafusokon alapuló keresetek az eljegyzés megszünésének napjától számitott egy év alatt elévülnek.

II. FEJEZET.

Házassági akadályok.

8. §. Cselekvőképtelen személy (149. §.) nem köthet házasságot.

9. §. Férfi 18-ik, nő 16-ik évének betöltése előtt nem köthet házasságot.

Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

10. §. Kiskoru nem köthet házasságot törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül.

11. §. Husz éven aluli kiskorunak házasságához az atyának és ha atya nincs, az anyának belegyezése is szükséges.

Törvénytelen gyermeknél a beleegyezés az anyát illeti.

Ha a szülők ágytól és asztaltól el vannak választva, vagy házasságuk felbontatott, az anya a gondozása alatt álló gyermekre nézve az atyát megelézi.

Mig az örökbefogadás felbontva nincs az örökbefogadott gyermekre nézve a vérszerinti szülőt beleegyezés illeti.

Testi vagy elmebeli fogyatkozás avagy távollét által tartósan gátolt, vagy az atyai hatalomtól avagy a gyámságtól megfosztott szülőt, kivéve ha a megfosztás vagyonkezelés okából történt, nem létezőnek kell tekinteni.

Azt, hogy a szülő gátolva van, a gyámhatóság állapitja meg.

12. §. Ha a kiskoru huszadik évét be nem töltötte és beleegyezésre jogosult szülője nincs, a törvényes képviselő beleegyezése csak akkor hatályos, ha a gyámhatóság jóváhagyta.

Nem szükséges a jóváhagyás, ha a törvényes képviselő a kiskorunak nagyatyja.

13. §. Ha a törvényes képviselő vagy a szülő a belegyezést nem adja meg a házasság megkötéséhez a gyámhatóság beleegyezése szükséges.

14. §. A gyámhatóság a kiskoru meghallgatása nélkül nem határoz és kizárólag annak érdekét és jövőjét tartja szem előtt.

15. §. Nem köthetnek egymással házasságot:

a) vérrokonok egyenes ágon;

b) testvérek akkor sem, ha csak atyjok vagy anyjok közös;

c) az egyik háztartás a másik háztartásnak egyenes ágbeli vérrokonával, a házasság megszünése érvénytenné nyilvánitása után sem.

A származás törvényes vagy törvénytelen volta nem tesz különbséget.

16. §. Nem köthet uj házasságot az, kinek korábbi házassága meg nem szünt, vagy érvénytelenné nyilvánitva nincs, kivéve ha korábbi házassága semmis.

Holttányilvánitás esetében a 94. és 95. §-ok irányadók.

17. §. Nem köthet házasságot:

a) az, a ki házastársát meggyilkolta, szándékosan megölte vagy élete ellen tört, azzal, a kivel egyetértve vagy a kinek közreműködésével követte el ezt a cselekményt;

b) az, a ki házastársát meggyilkolta, szándékosan megölte, vagy élete ellen tört, a másik házastárssal, ha ezt a cselekményt vele egyetértve vagy közreműködésével követte el.

18. §. Tilos házasságot kötni annak, a ki ellen vagy elmebetegség, vagy jelekkel megértést is gátló siket- némaság okából indittatott gondnokság alá helyezési eljárás és ellene:

a) a zárlat elrendeltetett, ennek közzétételétől megszüntéig; vagy

b) a gondnokság alá helyezés még nem jogerős itélettel ki lett mondva, az itélet hozatalától jogerőre emelkedéseig.

19. §. Tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorunak, a ki 20-ik évét meghaladta, akkor is ha a törvényes képviselő beleegyezett.

A 11., 13. és 14. §-ok megfelelően alkalmazandók.

20. §. Tilos a házasságkötés a felmenő ágbeli vérrokon testvérével.

A rokonság és testvéri kapocs a 15. par. szerint itélendő meg.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

21. par. Tilos a házasságkötés mig az örökbefogadás felbontva nincs:

a) az örökbefogadó és az örökbefogadott, valamint ennek vérszerinti leszármazója között;

b) az örökbefogadó közt és az örökbefogadottnak, valamint ez utóbbi vérszerinti leszármazójának volt házastárs között; ugyszintén az örökbefogadott, vagy ennek vérszerinti leszármazója és az örökbefogadónak volt házastársa között.

Aa igazságügyminiszter felmentést adhat.

22. par. Tilos a házasságkötés a gyám, valamint annak leszármazója és a gyámolt között, mig a gyámsági viszony tart.

23. par. Tilos a házasságkötés azok közt, a kiket a felbontó itélet házasságtörés miatt a házasságkötéstől eltiltott.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

24. par. Tilos házasságot kötni, mig a korábbi házzasság érvénytelenné nyilvánitva nincs, akkor is, ha a korábbi házasság semmis.

25. §. Tilos holttányilvánitás alapján házasságot kötni, ha a holttányilvánitott háztartásra vagy az kivel uj házasságot akar kötni, tudja, vagy ha igazolva van, hogy a holttányilvánitott a vélelmezett elhalálozás napját tuléli.

26. §. Tilos házasságot kötni az egyik házastársnak azzal, a ki a másik házastárson elkövetett vagy megkisérlett gyilkosság miatt mint tettes vagy részes elitéltetett.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

27. §. Tilos a nőnek uj házasságot kötni házasságanak megszünésétől vagy érvénytelenné nyilvánitásától számitott tiz hónap eltelte előtt.

Elhárul ezen akadály, ha a nő időközben szült.

Ezen tilalom a holttányilvánitó itélet alapján megengedett uj házasságkötésre és a 74. §. c.) pontja esetére nem terjed ki.

Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

28. §. Tilos az egyházi felsőbbség engedélye nélkül házasságot kötni annak, a ki azon egyház szabályai szerint, melyhez tartozik, egyházi rend vagy fogadalom okából házasságot nem köthet.

29. §. Tilos a házasságkötés a véderőről szóló törvény értelmében szükséges nősülési engedélyt nélkül.

30. §. Tilos házasságot kötni szabályszerü kihirdetés nélkül. (52. §.)

31. §. A 17., 21. §§. b) és 26. §-ok alkalmazásánál a megszünt vagy érvénytelenné nyilvánitott házasság figyelembe — nem jön.

III. FEJEZET.*)

A házasságkötés.

32. §. A házasságkötéshez a felek szabad beleegyezése szükséges. Kényszer, tévedés és megtévesztés kizárja a szabad beleegyezést.

33. §. A házasságkötést időhöz vagy feltételhez kötni nem lehet. Ilyen kikötés nem létezőnek tekintetik.

34. §. A házasság megkötését kihirdetés előzi meg, törvényes képviselőik vagy általuk e czélra külön meghatalmazottak kérhetik.

A kihirdetést az anyakönyvvezetők tellesitik.

35. §. A házasságot abban a községben kell kihirdetni, mely a jegyesek rendes lakhelye.

Ha különböző vagy több rendes lakhelyük van, a kihirdetés mindegyik lakhelyen teljesitendő.

Ha utolsó rendes lakhelyükön még nem laknak három hónap óta, a házasság közvetlenül megelőző rendes lakhelyükön is kihirdetendő.

36. §. Rendes lakhely hiányában a kihirdetést abban a községben kell teljesiteni, hol a jegyesek tartózkodnak és ha ottani tartózkodásuk óta még három hónap nem telt el, ott is, hol utoljára három hónapon át tartózkodtak. Ha ily tartozkodási hely meg nem állapitható, a házasságet a jegyesek községi illetősége vagy születése helyén is ki kell hirdetni.

Ha sem a községi illetőség, sem a születés helye meg nem állapitható, az anyakönyvvezető országos hirdetményt tesz közzé. Ily esetben a házasságot csak a hirdetmény közzétételétől számitott három hónap elteltével szabad megkötni.

*) A III. fejezet 34. §. 2. és 3. bekezdése, a 35—44., 53., 54., 58—60. §§. az anyakönyvekről szóló törvényjavaslatba teendők át.

37. §. A kihirdetést azon anyakönyvvezető rendeli el, ki a házasság megkötésénél közreműködni jogosult. (48. §.) Két ily jogosult közt a jegyesek választhatnak.

Ha az anyakönyvvezető a kihirdetést elrendelte, ezt saját kerületében teljesiti, egyszersmind azon anyakönyvvezetőket, kiknek kerületében a házasság még kihirdetendő (35., 36. §§.) ennek foganatositása iránt megkeresi.

Ez utóbbiak kötelesek a kihirdetést késedelem nélkül foganatositani és megtörténtéről a megkereső anyakönyvvezetőt a netaláu bejelentett akadályok közlése mellett értesiteni.

38. §. A kihirdetés csak akkor rendelhető el, ha a felek az anyakönyvvezető előtt igazolják, hogy a házasságkötésnek törvényszabta kellékei megvannak.

A jegyesek tartoznak különösen születési bizonyitványaikat, a törvényes képviselőnek és a szülőnek a házasság megkötéséhez szükséges beleegyezését, illetőleg a gyámhatósági jóváhagyást (10—13 §§.), a korábbi házasság megszünését, érvénytelenné nyilvánitását vagy a házastárs holttányilvánitását (16., 24. §§.) tanusitó közokiratot, az egyházi felsőbbség engedélyét (28. §.), valamint a véderőről szóló törvény értelmében szükséges nősülési engedélyt (29. §.) és a fennálló szabályok által megkivánt katonai biztositékról szóló okiratot felmutatni.

Ha az anyakönyvvezető előtt a ténykörülmények közvetlenül ismeretesek vagy hitelt érdemlő módon igazolva vannak: a feleket az okiratok felmutatása alól — a 28. és 29. §-okban emlitett engedélyt és a katonai biztositékról szóló okiratot kivéve — felmentheti, szükség esetében a jegyesektől esküt is vehet ki.

Pénzzavar Kolozsvárt.

Pénzkrizisről, pénzintézetek bukásáról, s ehhez hasonlatos kérdésekről beszél ma Kolozsvárt minden ember.

De hát voltaképen miért beszélnek ma olyan sokan épen ezekről a kérdésekről?

Egyszerü a felelet.

Nehány lelkiismeretlen és rosszakaratu ember, a kik rendszerint a zavarosban szeretnek halászni, a kik élősködnek a mások becsületén — mert maguknak az nincs, — rálesnek a mások vagyonára — mert arra ők áhitoznak, üzérkednek a megrémitett emberek nyugtalanságával, mert ily uton is remélnek vagyont szerezni maguknak — nó, hát az ilyen haszontalan és kétes existenciák beledobnak a közvéleménybe egy tendenciózus és roszakaratu hirt s mikor látják, hogy a hiszékenyek könnyen esnek rémületbe, ekkor — mint a varju a dögre — rohannak a hiszékenyekre s — kiszivják a vérüket.

Ilyen existenciák inditottak Kolozsvárt is, hajszát a pénzintézetek ellen.

És a mi legcsodálatosabb: ilyen existenciák lelkiismeretlen hiresztelései a közönségnek nagy részénél hitelre találtak.

A pénzintézeteket e hirek hatása alatt a betevők megrohanták s követelték e betétek kiszolgáltatását.

A pénzintézetek közül a négy nagyobb épen e nyugtalanitó hiresztelések által felkeltett bizalmatlanság elenyésztetése czéljából szombaton az igazgatóságok és felügyelő bizottságok összes tagjait értekezletre kivta össze.

A közéletnek meg annyi kitünőségei voltak ez értekezleten. És az előterjesztett adatok teljesen megnyugtatták arról, hogy a pénzintézetekről roszakaratu lag terjesztett hirek semmi alappal nem birnak; a nyugtalanságra és megrémülésre a legcsekélyebb ok nincs, a betevők pénzéből egy karajczár veszélyben nem forog. Lesz alkalmunk legközelebbről leleplezni e lelketlen üzelmek eredeti forrásait, s felvilágositani az érdeklődőket arról, hogy e hajsza minő kiszámithatatlan kárára van elsősorban épen annak a nagy közönségnek, a mely a pénzintézeteknél érdekelve van.

Addig is mig ezt tennők, alább adjuk a pénzintézetek igazgatóságának szombati együttes értekezletéről szóló részletes tudósitásunkat, melynek figyelmes átolvasására és megszivlelésére különösen is kérjük olvasóinkat.

Tudósitásunk így szól:

A kolozsvári takarékpénztár részvénytársaság, a Hitelbank és Zálogkölcsöntársulat, az Egyesült erdélyi takarékpénztár és a kolozsvári kisegitő takarékpénztár részvénytársaság igazgatóságait és felügyelő bizottságainak tagjait dr. Groisz Gusztáv vezérigazgató a legközelebb mult szombaton délutánra közös értekezletre hivta egybe, oly czéllal, hogy őket a nagyközönségnek valóban érthetetlen magatartásával szemben a négy pénzintézet közös vállalatainak teljesen megnyugtató állapotáról részletesen tájékoztassa.

Ezen meghivás következtében az értekezleten megjelentek a következők: Ferencz József unitárius püspök, Haller Rezső kir. tanácsos, ügyvédi kamarai elnök, Sigmond Dezső országgyülési képviselő, Gyarmathy Miklós alispán, Hajós János nyug. miniszteri tanácsos, dr. Finály Henrik, dr. Csiky Viktor, dr. Farkas Lajos, dr. Szamosi János egyetemi tanárok, Dorgó Albert kir. tanácsos és kir. közjegyző, Korbuly Bogdán bankigazgató, Gámán Zsigmond ipar és keresk. kamarai titkár, Nagy Lajos esperes, Dobál Antal ügyvéd, dr. Sárkány Lajos és Kovács János főtanodai tanárok, Reil Dániel nagyiparos, Demeter Károly ev. ref. egyházkerületi pénztárnok és dr. Groisz Gusztáv vezérigazgató, s végül a sajtó képviselői.

Dr. Groisz Gusztáv előterjeszti, hogy a kolozsvári pénzpiaczon, s főleg a pénz betevő közönség körében uralkodó nyugtalanság és bizalmatlanság ösztönözte arra, hogy bizonyos közös vállalatokban részes pénzintézetek kormányzó közegei előtt részletes felvilágositásokat adjon a helyzetről, ez okból hivta össze az értekezletet.

Ugyancsak az ő ajánlatára az értekezlet elnökéül Ferencz József püspök kéretett fel.

Elnök az értekezletet megnyitván dr. Groisz Gusztáv igazgató részletesen és behatóan ismertette a négy pénzintézet közös vállalatainak történetét, azok jelen állapotát s sorolta fel azok jövedelmezőségi adatait. Az előterjesztést bő kivonatban ezekben ismertetjük.

A közönség körében az utóbbi napokban pénzintézeteink iránt a bizalmatlanságnak oly jelei mutatkoznak, melyeknek, ha valódi okait keressük — azokat megtalálni nem lehet. Mert ha közelebbről történt volna olyan eset, mely inditó okul szolgált volna arra, hogy a közönség megrettenjen, ha most közelebbről nagy bukások, vagy olyan események állattak volna elő piaczunkon vagy a környéken — melyek a megrémülésre okot szolgáltattak volna — akkor nem lehetne csodálkozni rajta. De csodálkozni kell ezen annál is inkább, mert akkor midőn az intézetek sokkal jobban voltak érdekelve, s midőn Kolozsvár piaczán nem is olyan régen nagymérvü bukások voltak napirenden, a közönség az intézetektől nem vonta meg a bizalmát; s most egyszerre előáll a teljes pánik.

Ezen jelenség nem tulajdonitható egyébnek, mint rosszakaratu machinátionak. Ez a mesterséges machináczió sok tekintetben összefügg különösen egy vállalattal, mely a a négy pénzintézetet közösen érdekli.

Ezen vállalat a:

Naszódi faüzlet.

Arra nézve, hogy helyes volt-e ez üzletbe ez intézeteknek bemenni, lehetnek a nézetek különbözők, de abból kifolyólag, hogy az intézetek ezen üzletbe bementek, ez ideig őket semmi károsodás sem érte. Az előterjesztendő részletek mindenkit meggyőzhetnek arról hogy ha az intézetek nem is szabadulnak meg ezen üzlettől, abból kifolyólag nem hogy kártól kellene tartani, hanem igen szép anyagi eredményekre van kilátásuk.

A részletekre való áttérés előtt ama, hol nyiltan, hol lappangva hangoztatott váddal szemben, hogy az intézetek eltérnek a régi jó szokástól s nem ugy vezettetnek, mint a régi időben — igazolásképen ezeket jegyzi meg: Igaz, némileg eltérnek, de ebből nem következik az, hogy a változtatások miatt baj volna, s nem következik az, hogy a változtatás nem volt teljesen igazolt.

Ismerteti ezután a régi, s a jelen helyzetet; megkapóan kimutatja, hogy mig ama hajdani rendszer idejében 8 sőt 10 százalékos bekeblezés mellett az intézetek nem tudták kielégiteni a sok kérvényező hiteligényét, mig értékpapirok, jó záloglevelek után is 5, sőt 5 és fél százalékos jövedelmet lehetett huzni, könnyü volt kényelmesen jelzálogkölcsönökbe helyezni a betéteket, egy részét pedig, még pedig tekintélyes részét értékpapirokba elhelyezni, de ma már, midőn értékpapirokmég 4 és fél százalékot sem jövedelmeznek tisztán, midőn a jelzálog kölcsönök kamatlába a nagy pénzintézetek nagy konkurentiája következtében ugy le van nyomva, hogy törlesztési kölcsön is kapható 5 százalékért, sőt azon alól is, betevőink pedig még a 4 és fél százalékos betéti kamatlábot is perhorrescálják, ama régi rendszerrel megélni nem lehet és olyan üzletágakat kellett kiaknázni, melyekből a kellő anyagi hasznok megszerezhetők.

Önként előáll a kérdés, hogy például a naszódi erdőüzlet tekinthető e hasznot hajtó és biztos vállalatnak? Általában kimondható, hogy a faüzlet nagy tőkét igényel, de nem lehet azt állitani, hogy az üzletnél a bi-

ság és a jövedelmezőség hiányzanék, mert a pénz, mely ez üzletre fordittatik oly ellenértéket talál, a mely megfogható, tényleg létező, divatnak, időváltozásnak alávetve nincs, s melynek értéke nemcsak mindig megmarad, hanem évről-évre emelkedik — mert a faanyag fogytán van.

Itt csak az kérdés hogy a naszódi erdőüzlet nyujt e egyáltalán kilátást arra, hogy haszonnal lebonyolitható legyen?

A négy intézet által támogatott kolozsvár fakereskedő részvénytársaság a magyar királyi erdőkincstárral 1890 augusztus 4-én kötött szerződést, mely szerint a volt naszódvidéki községek állami kezelésbe vett erdőségeiből 17 ezer hold területet vett át 15 év alatt leendő kihasználásra és pedig holdanként 201 frt vételárért. A vételár kétségkivül magas, de ennek daczára a részletes megismertetésből következtethetőleg az üzlet mégis igen eredményesnek bizonyul.

Midőn az üzletet a társaság átvette egy országos tekintély hirében álló szakférfiu néhai Abrudbányai Béla segélyére támaszkodhatott, a kit a földmüvelésügyi miniszter bocsátott a társaság rendelkezésére.

Szerencsétlenség volt az, — hogy e kiváló szakember, mielőtt munkálatával elkészülhetett volna, meghalt. Ekkor, ismét a földmüvelésügyi miniszter kegyességéből kifolyólag egy ugyancsak nagy hirnek örvendő szakember Pfalz Károly főerdész az államszolgálatból két évre szabadságoltatott s ez két éven át folytatta a berendezési munkálatokat, s azokat a jelen év november havában befejezte. Teljesen berendezve van a borgó-beszterczei és a Szamosvölgy.

Volt egy terhes része a vállalatnak, az Ilva-Lare, a Lesch s egy félreeső helyen fekvő kisebb völgy, melyeknek beruházása igen költséges lett volna; ezen erdőrészek a társaság kérésére a kormány által a visszavétettek mi által a haszonbérlet tárgya 14 ezer holdra redukálódott. Ezen visszaadott területeken a társaság semmi beruházást nem tett, beruházási költségek czimén tehát nem veszitett e visszaadásnál.

Ezenkivül még csak egy terhes része volt a vállalatnak t. i. a Bukovina felé hajló erdőrészek kihasználása. E helyen mintegy 4000 holdnyi terület jelöltetett ki, mely területen a faanyag ugyan kiváló minőségü, nagy részben luczfenyő, de a terület fekvése olyan, hogy az anyag nehezen kiszállitható, s arra lett volna a társaság utalva, hogy az árut Keleten értékesitse, s ugyanott egy már létező farészvénytársaság versenyével is nemcsak, de e társaságnak az usztatás- és tutajozásra vonatkozó elsőbbségi jogával is meg kellett volna küzdenie.

Ily körülmények közt a társaság azon igyekezett, hogy ezen területtől is szabaduljon. Csakhamar jelentkeztek is vevők. Kezdetben ugyan oly feltételeket tüztek ki, melyeket elfogadni nem lehetett, s ezt tették azért, mert azt hitték, hogy a társaság amugy is tönkre megy s akkor pótom áron ugy is hozzá jutnak ez üzlethez; hisz a mint a társaság ez üzletet átvette — az összes fakereskedők ellenségekké váltak, mert jól tudták, hogy olyan konkurrenciával állanak szemben és oly üzlet a naszódi vállalat, a melynek messze földön párja nincs. Ettől kezdve nem bizva a társaság szakértelmébe abban reménykedtek, hogy bekövetkezik a balsiker. Ámde a gondviselés ettől a társaságot megmentette. Ma már látniok kell, hogy két nagy völgy teljesen berendezve van, a borgó-beszterczei hét kerekes fürész már müködésben van, s a deési fürész is jövő márczius-ra teljesen elkészül.

És mikor látták, hogy az üzlet életképes — akkor kezdtek a társasággal számolni.

A társaság első sorban eladta a Szálva völgyet és pedig 1161 holdat, holdanként 215 frtért, mely vásár ügyletből a társaságnak az intercáláris kamatokon kivül minden holdon mintegy 8 forint tiszta nyeresége van; de még volt az eladásnak az az előnye is, hogy ezen külön álló részt nem kell a társaságnak tetemes áldozattal beruházni.

Alig köttetett meg ezen vásárügylet, ez évi november 22-én uj vásárt kötött a társaság a Bukovinai erdőrészekre a Götz-féle részvénytársasággal oly módon, hogy ez 3240 holdnyi erdőterületet átvett fix s kötelességet vált, hogy esetleg még 938 holdat átvesz, holdanként szintén 215 frt vételárért.

Ezen adatok szerint a társaság üzletében csak mintegy 9100 hold terület marad. Ez üzlet most már bir azzal a kiváló előnnyel is, hogy mig eddig négy rendbeli szétszórtan fekvő rész-üzlet volt a társaság birtokában, most csak két egymástól nem igen távol eső rész maradt meg, u. m. a borgó-beszterczei és a Szamosvölgyi, amannak főrésztelepe Borgó-Beszterczén, emezé pedig Deésen.

Annak a kérdésnek elbirálásánál, hogy minő kilátást nyujt ez üzlet, a következő számadatok adnak felvilágositást:

A két üzletben, u. m. a borgó-beszterczei és a szamosi üzletben évenként együtt 60,000 köbméter fűrészáru állittatik elő, még pedig tulnyomóan a kiváló minőségü luczfenyőanyagból; e fűrészárunak köbméterét átlag csak 13 frttal számitva lesz a vasutnál — holott a társaság ma a borgó-beszterczei fűrész productumáért átlag 15 frtot kap és annyira keresett, hogy az egész készlet azonnal szállittatik a vevőknek — az évi bevétel . . . . 780,000 frt.

ezzel szemben a gömbfa tőára, a fűrészüzemnek fenntartása, a fatermelése, az erdőkezelési költségek, a fűrészáru szállitása, a fa tutajozása, a beszterczei raktár kezelési költségei, a központi költségek, a vizmüvek fenntartása — a legszigorubb részletes számitások szerint . 592,600 frt.

a beruházások 6 százalékos kamatozással amortizátiója . . 84000 frt.

a fennebb 592,600 frt üzemtőkének 6 százalékos kamatozása 35.556 frt.

az eddigi interkalaris kamatok amortisatiója hat százalékos kamatozással 14.000 frt. 726.156 frt.

kiadást igényelvén, az üzlet még hátralévő 12 éve alatt nemcsak megtérül teljesen a befektetett tőke, s hajt a benn lévő tőke állandólag 6 százalékos kamatot, de ezen felül évenként még . 53.844 frt.

tiszta haszon marad.

Ám ezen jövedelem kimutatásánál egészen figyelmen kivül hagyatott azon körülmény, hogy 9000 holdat meghaladó területben nemcsak fűrész árunak alkalmas, hanem rengeteg mennyiségü oly vékonyabb méretü fa van, mely mint épületfa, zsindely stb. értékesitve. sok ezerekre menő jövedelmet biztosit a fenn kimutatottan felül.

És még fokozható a jövedelem abban az esetben, ha csakugyan sikerül az — mire biztos kilátás van — hogy t. i. Beszterczéről a vasut tovább épittetik épen a társaság borgói fűrésztelepéig. A vasut kiépitésére a szamosvölgyi vasut vállalkozik, s a kormány e tervet támogatja. A traszirozás már majdnem kész az egész vonalon s nagy valószinüséggel már tavasszal az épitéshez hozzá fognak s minthogy terrenális akadály nincs, őszig ki is épitik s a szamosvölgyi vasut tarifa tételeiből számitva, a szállitási dijnál, mert jelenleg a Borgó-Beszterczei fűrésztől Beszterczéig a fuvar szállitás köbméterenként 1 frt 25 krba kerül, a vasut létrejötte esetében ugyan ezen szállitás csak 25 krba kerülne, a borgó-besztercei fűrészen előállitandó 24000 köbméter után, minden köbméternél egy forint nyerhető meg, a mi 24,000 köbméternél 24,000 frtot tesz ki, s igy a vasut létesitése esetében a 6 százalék kamaton felül 77,000 frtot meghaladó évi tiszta nyeremény érhető el.

Erek után előadó vezérigazgató illetékes köröknek ama sokszor hangoztatott nézetére hivatkozik, hogy t. üzletkörökben a naszódi faüzletet oly fényes sikerü ipar vállalatnak tekintik, a melyet a társaságnak egyáltalán nem lehet semmi oka kiadni a kezéből, csak rövid kitartás kell még hozzá s az eredmény olyan lesz, mely a legvérmesebb számitásokat is felül mulja. És épen a naszódi erdőüzletet tekintik illetékes körökben olyannak, a mely az abban részes négy intézetnek további fejlődésében leghatalmasabb tényezője leend.

Az eodigi három évet igénybe vette a nagyarányu berendezkedés, most még csak rövid nehány hónapot kell kitartani, s az intézetek élvezni fogják ezen vállalat kétségtelen előnyeit.

Közraktár.

A négy pénzintézetnek második közös vállalatát képezi a „kolozsvári közraktárak". A négy intézet a vállalatot hosszu időn át saját kezelésében tartotta, — s bár fényes eredményt nem is értek el, de az állitható; hogy a befektetési tőke után a 6 százalékos hasznot minden évben behozta ez üzlet s ezenkivül a jövedelmekből évenként tőkeérték apasztására jelentékenyebb összegek leirattak.

A raktár telep ez idő szerint 100 ezer frt értékben szerepel, s minthogy a mult év folyamán a kezeléssel az intézetek felhagytak, s a raktárakat évi 9300 frt haszonbérért Sigmond testvérek czégnek adták ki, ma e szerint ezen vállalat a befektetett tőkének az adó és fenntartás leszámitásával is 7—8 százalékjának kamatját adja. Hogy a telep nemcsak a 100 ezer forintot, hanem annál jóval magasabb értéket képvisel, nem vonathatik kétségbe ha a hely fekvése, közvetlenül a vasut indóháza tőszomszédságában és a solid nagy épületek figyelembe vétetnek; hisz, ha ma eladóvá tennék az intézetek e telepet, azt az államvasutak bizonyára örömmel szereznék meg 100000 frtért sőt bizonyára jóval is többet adni hajlandók volnának.

Téglagyár.

Ez kétségkivül egy sebhely — mondja az előadó — de hát bármilyen ijjedelem legyen is Kolozsvár városában s még ha az egész gyárban lévő tőkéi a négy pénzintézetnek elvesztek volna is, ezek helyzete e miatt megingatva egyáltalán nem lenne, a mennyiben az egyes intézeteknek e gyárvállalatban aránylag csekély tőkéjük van elhelyezve, s az elhelyezett tőkének is egy része, épp elővigyázatból, már leirattott.

E gyárral kétségkivül sok baj volt, de épen a jelen év nyarán itt is oly fordulat állott elő, hogy most már a helyzet jelentékeny javulást ér el, sőt annak közeli jó jövedelmezősége is biztositottnak látszik. Ugyanis a téglagyár részvénytársaság szerződésre lépett Hellmann testvérek téglagyáros czéggel, kiknek a város területén három téglagyáruk van s a kik átvették ezen gyárban is a téglagyártást. A kötött szerződés értelmében az összes gyártelepeken a tégla a részvénytársaság számára gyártatik, s a gyártott téglát csak a társaság jogosult eladni. A gyártásért minden ezer darabnál a társaság fizet 11 frt 25 krt s az eladásnál, az ezen felül 16 frtig terjedő nyereség oszlik egyenlő részben a társaság és Hellmann testvérek között; a mennyiben pedig a társaság a tégla ezerét 16 frton felüli árban értékesitheti, az ezen felülj haszon kizárólag a társaságé.

Ily uton elérhető az, hogy most már a társaság pozitive tudhatja, mibe kerül a gyártás, másfelől mint legnagyobb termelő, ugyszólva monopoliumot teremt s végül, hogy a hasznot oly mértékben élvezheti, mely jóval felülmulja azt, a mit a saját telepén való gyártás mellett elérhetett.

E szerződésből kifolyólag megvan a lehetősége annak, hogy évenként 10—12 millió tégla állittassék elő s ha ebből évenként csak 7—8 millió adatik el, már 16 forintos árnál 19000 frt évi jövedelem érhető el a társaság részére, mely az áremelkedéssel, még tetemesen fokozható, s ez 120,000 frt részvénytőkénél, — ugy véljük — elég tisztességes jövedelmezőség.

A társaság ezentul a gyártelepre semmit sem kell, hogy költsön, a mennyiben minden beruházást Hellmann-testvérek tartoznak teljesiteni.

*

A mint az előadottakból kitünik, a négy intézetnek ezen sokat kárhoztatott három iparvállalata nemcsak, hogy anyagi károsodást okozna, vagy okozott volna, ellenkezőleg részben igen szép, részben pedig tisztességes hasznokkal kecsegtet.

Az intézetek egyéb üzletágait képezik a váltó és jelzálogra való kölcsönzés. Ha eddig nem volt ok arra, hogy az intézetek váltó kölcsönzései miatt aggodalmaskadjanak s hogy ezt éppen most mily okból teszik — azt megmagyarázni nem lehet.

Előadó vezérigazgató arra utalva, hogy ha előterjesztésével sikerült meggyőzni a jelenlevőket arról, hogy aggodalomra és félelemre sem a naszódi erdőüzlet, sem más vállalatok miatt ok nincs, azon ohajtásának ad kifejezést, hogy a megjelentek megnyugvással véve tudomásul az előadottakat — igyekezzenek saját körükben az aggodókat felvilágositani és megnyugtatni.

Ezen, az összes jelenvoltak által nagy figyelemmel és élénk érdeklődéssel hallgatott előterjesztéshez többen hozzászólottak, s igen érdekes eszmecsere után az értekezlet elnöke Ferencz József püspök emelt szót.

A mint ő észreveszi — ugymond — az előterjesztés teljesen megnyugtató a jelenlevőkre; abban oly világosan, mondhatni arithmetikai pontossággal vannak a tények előadva, hogy ha esetleg a jelenlevők valamelyikében hajlam lett volna az aggodalomra, ezen előterjesztés után ez aggodalomnak természetszerüleg meg kell szünnie.

Hangsulyozza, hogy nem is a jelenlevőkben, sőt még az intézetek betevőiben sem az intézetek iránti aggodalmat és bizalmatlanságot látja, mert azokat a kik betéteiket felmondták, vagy felmondani akarták, nem az intézetek iránti bizalmatlanság vezethette, hanem ugyszólva egymást rémitették meg. Ha e rémitgetés tovább tart tart, csakugyan méltó lehet az aggodalom, mert ha nagyobb összegeket vonnak ki a forgalomból akkor a fizetések lesznek megnehezitve s a hitelkereső és hiteltélvező közönség érzi meg legjobban ez indokolatlan megrohanás terhes következményeit.

Az elnök végül azon ohajtásának ad kifejezést, hogy a jelenlevők igyekezzenek a társadalmi körökbe megnyugtatólag hatni, mert ez kétségkivül enyhiteni fogja a jelen mozgalom káros hatását.

Miután még többen felszólaltak és megnyugvásunknak határozott kifejezést adtak s kifejezés adatott azon meggyőződésnek is, hogy az intézetek a betevő közönséget igen nagymértékben elkényeztették eddigi azon előzékenységünk által, hogy nem vették igénybe ez előtt az alapszabályszerü fölmondást s rászoktatták a közönséget, hogy nagy összegeket is bármikor felvehetett, részben az ijedelem annak is tulajdonitandó, hogy most a jelenlegi pénzszük viszonyok között igen természetesen, a felmondás igénybe vételét illetőleg az intézetek alapszabályszerü jogukkal éltek:

Az értekezlet a részletes, beható és minden fontosabb mozzanatra vonatkozólag nyert felvilágositások alapján teljes és tökéletes megnyugvásának ad kifejezést s az értekezlet minden egyes tagja erkölcsi kötelességének tekinti saját körében, alkalom adtán a megnyugtató felvilágositást meg is adni; kimondja továbbá az értekezlet azon óhajtását, hogy jövőben az intézetek saját jól felfogott érdekükben, de a betevő közönség érdekében is, kövessék az alapszabályok rendelkezéseit a felmondás igénybe vételét illetőleg, végül pedig azon óhajtását hangsulyozza az értekezlet, hogy mert a naszódi üzletet jónak, sőt igen kecsegtető kilátásokra jogositónak tartja, az annak eladására irányuló törekvéssel hagyjon fel a társaság.

Inczédy Sámuel ezredes.

— Sz. 1811. febr. 1. Megh. 1893. decz. 3. —

(K.) Ritkulnak a sorok. Ismét elköltözött egy a kiválóbbak közül. A honvéd phalanx egyik oroszlánját győzte le a kérlelhetetlen ellenség: a halál. A természet törvénye szerint ez igy van előirva. De azért mégis fáj ez nekünk. Fáj, mert nemzetünk ujjá ébredése, szabadsága szép korszakának hőseit tiszteljük bennök és vérző szivvel siratjuk mindeniket, a mikor elköltözik. Siratjuk a férfit, a ki szivünkhöz nőtt, siratjuk a nagy napok hősét, a ki tetteivel lelkünkbe a haza szeretet betüit véste. Siratjuk annak a kornak élő tanuját, a melynek eseményein, valahányszor gondolatban végig megyünk, lelkünk nagy tettre és hazaszeretetre hevül.

Inczédi azok közé a férfiak közé tartott, a kiknek csak a harcztéren voltak ellenségei s a kit félt s egyuttal tisztelt az ellenség is. Az életben mindenki tisztelte, mindenki szerette.

Modorában sajátságosan olvadt össze a puritán egyszerüség a megnyerő módorral; tetteiben a jócselekvés vágyával együtt a kivitelre megkivántató akaraterővel. Mindez szép harmoniában olvadt össze és egy nemes ember tökéletes képét adta, a kinek egyénisége vonzó, modora lekötelező.

Inczédy egy hossu életnek volt a részese. Átélt több különböző korszakot, több változást. Gazdag élettapasztalat állott rendelkezésére, a melyet egyházi és társadalmi téren hatalmas munka kedvével értékesiteni igyekezett.

Az erdélyi református egyháznak buzgó tanácsosa volt. A megye gyüléseken mindig hozzá szólott a közügyekhez. Különösen a megyei autonomia érdekében szólalt fel pár év előtt erélyesen, mert ennek jelentőségét, mint megyei főbb hivatalnok, kellő képen ismerte.

Kényes becsületbeli ügyek eligazitásánál elismert tekintély volt. Mint a K. A. C becsületbiróságának tagjához sürün fordultak hozzá lovagias ügyekben irányitó tanácsért, véleményért és sokszor kérték ki itéletét kényesebb dolgokban, mikben megegyezni nem tudtak. Az Inczédy véleményét, itéletét, ily ügyekben akozeptálta mindenki, nem felebbezte soha senki.

Inczédy nem a szónak, hanem a tetteknek embere volt. Körültekintő, higgadt s elhatározásainak kivitelében gyors volt. Ezt bizonyitja életének összes munkássága.

A szabadságharczban, mig a többi főtisztek folyton Bem oldala mellett tartózkodtak hogy a fővezér ajkairói hallják a nevezetesebb tervek részleteit, Inczédyt nem látta a hadvezér oldala mellett senki. Ő katonái között volt mindig, a kik őt bálványozták. Atyailag oktatta, buzditotta, lelkesitette őket. Ennek köszönhette a szabadságharcz Inczédy sikereit. Az öreg Bem, Inczédyt nem a szavakból, hanem egy-egy diadallal végrehajtott hadi tettből ismerte s ezért mindannyiszor megdicsérte és előléptetésre ajánlotta.

A kolozsvári honvéd-egyletben az öreg honvédek sorsát melegen viselte a szivén. Ő maga szerkesztette a honvédek segély iránti kéréseit összeszedte okmányait s mindenképen gyámolitotta őket.

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeumnak s a „Történelmi Lapok"-nak irányadó férfia volt. Erről közelebbi lapunkban mondunk el több részletet. Életrajzi adatait a következőkben ismertetjük:

Inczédy Sámuel ifju kora.

Született Kolozsvárt 1811-ben, február 1-ső napján; szülői voltak Inczédy László kormányszéki tanácsos és br. Kemény Katalin, kik a leggondosabb nevelésben részesiték. Mint tanuló, leghuzamosabban volt a hires egyházi szónok, Beke Sámuel felügyelete alatt, ki nagy befolyással lehetett arra, hogy növendéke gyermeki elevensége mellett a tudományokban is folyvást kitünő osztályzatot tudott kiérdemelni. Atyja szónoki képességet sejtve benne, lelkészi pályára szánta, de a kis Samuka folyvást katonai játékokat rendezett s elleneseit mindig megverte. E katonai hajlamnak engedve, atyja kadétnak adta a Sándor ezredhez, rokonának Récsey tábornoknak gondjaiba ajánlva.

Az ezred azidőben Dalmátiában, Zárában feküdt s ezredese a később oly fényes szerepü Hesz Henrik vala, ki az általa szervezett s Vander Nüll (a ki a 48—49. hadjárat alatt Erdélyben szerepelt) által vezetett kadet-iskola növendékei közé Inczédyt is azonnal felvette.

Az ifju kadét itt annyira elemében érezte magát, hogy nemsokára a kitünőbbek között emlitették s 1830-ban az ezred V-ik Ferdinánd koronázása alkalmával Pozsonyba rendeltetvén, az első kinevezések, melyeket a fenyegető franczia háboru idézett elő, őt is érték. S igy január 1-én 1831-ben tisztté lett.

Inczédy mint katona 48 előtt.

Ezen szervezést megelőzött napon történt Van der Nüll akkori főhadnagygyal az a jellemző esete, hogy az őt hatod magával reggeli vizsgára (raport) rendelvén, felöltöny nélkül órán át várakoztatta a folyosón s miután Inczédy e miatt épen akkor kezdett zugolódni, midőn a főhadnagy ajtót nyitott; az e miatt dühbe jött Van der Nüll egyenesen neki rohant és nyakkendőjét, szennyesség ürügye alatt letépte. — Az ifju kadét elfeledkezve a subordinatióról, s érezve e tett méltatlanságát, fegyverét lábai elé vágta s keményen odamondott neki. Erre a szenvedélyes tiszt azonnal prófoszhoz küldé, kijelentve, hogy tisztté lételének utja be van vágva. De szerencsére tiszti kineveztetése már az napi nyilt parancsban állott s az ifju zászlótartó a fogdából egyenesen Van der Nüllhez rohant, tegezve kérvén őt, hogy kardbojtot kölcsönözzön számára. Igy, midőn a legszomorubb hangulatban épen uti költséget akart kérni édes anyjától, egyszerre tiszti rangjáról tudósitható.

A várt háboru kitörése elmaradván, Inczédy 7 évig maradt hadnagy; 1839-ben lett főhadnagygyá; s mint ilyen, anyja- és testvérei (köztük a derék László, magát 48—49-ben kitüntetett honvédtörzstiszt) látogatására Kolozsvárra jövén, itt megismerkedett Mohai Katalinnal. Hogy ezzel nősülhessen, beadta lemondását, s 1840-ben már polgári állásban és nős vala.

Inczédy, mint az önvédelmi harcz bajnoka.

Ez időtől 1848. nyaráig Enyeden, vagy ennek közelében fekvő birtokán, Szt.-Benedeken élt visszavonulva. De akkor a nemzetőrség szervezésében s beoktatásában legtöbb része volt s helyben Enyeden egy 600 főnyi gyalog és 60—80 főnyi lovas csapatot alakitott. Az előbbiek nagy részéből később a Juhász-féle kitünő zászlóalj alakult.

Ez év juniusában már megkapta a 4-ik (pozsonyi) önkéntes zászlóaljhoz kineveztetését századossá s elhagyva nejét, szülőföldét, barátait, sietett rendeltetése helyére Pozsonyba.

Zászlóaljával Komáromba, majd Eszék alá ment, de a honvédeket be nem ereszték. E szerint a 4-ik és 8-ik zászlóalj (ez utóbbinál volt alkalmazva Inczédy testvére László) Sz.-Tamás alá ment s részt vett Mészáros sikertelen támadásában. E közben testvére László a XIV-ik zászlóalj őrnagyává neveztetvén, ő is szabadságot kért, hogy Erdélybe áttételét szorgalmazza, mit Pesten megnyervén, egészen véletlenül egyszerre Enyeden termett.

Enyed ez időben a legszorongatottabb helyzetben vala. A környékbeli falvak s pedig épen a legközelebbi szomszédok: Apahida, Csombord, Szt.-Király, Mihálczfalva s az Enyeddel majdnem összeforrott Fel-Enyed is mócztáborokkal voltak tele; benn a városban 2 század kétes magatartásu császári katonaság. A nők csakis a templom kastély bástyáiban mertek hálni. Rémhir, félelem és kétségbeesés mindenfelé.

(Vége következik

Berde Mózes hagyatéka.

Budapest, decz. 3.

(Gentlemenek a börtönben.)

A lapok mai száma egy szenzációs ügygyel foglalkozik, mely különösen az erdélyi részekben fog nagy érdeklődést kelteni.

A budapesti rendőrség mint a lapok irják, hosszas elővizsgálat után oly urak ellen inditotta meg a bünvádi eljárást, a kik a fővárosi előkelőbb társaságoknak ugynevezett rokonszenves alakjai közé tartoznak. Sulyos a vád, mely őket terheli, s mint látszik, nehéz lesz alóla tisztázódniok. Arról van ugyanis szó, hogy egy nemrégiben elhunyt dusgazdag embernek egyik távoli rokona, három fővárosi gentlemen és két kórházi szolga segitségével meghamisitotta annak 800,000 frtról szóló végrendeletét.

Lapunk olvasóival annak idején részletesen megismertettük Berde Mózes nagy szenzációt keltett hagyatéki ügyét.

Ebben az ügyben most olyan jelentőséges fordulat következett be, hogy szükségesnek tartjuk az ügynek ujból való rövid előadását.

Berde — mint ismeretes, — 1888-ban irásbeli végrendeletet tett, amelyben nyolczszázezer forintot érő vagyonát a magyar unitárius vallásközönségnek hagyta. Ebben a végrendeletben egyszersmind unokatestvérének fiát, Berde Bélát — akinek különben is nyolczvanezer forint értékü vagyona van — a korpádi birtokkal, ennek négyezer forintnyi jövedelmével ajéndékozta meg a végrendelkező.

De Berde Béla, aki nagybátyja hagyatékának gondnoka lett, mindenféle manipulácziókkal oda törekedett, hogy az egész vagyont a kezébe kaparithassa.

Azt már megirtuk, hogy Barkóczy Emil báró és Török Árpád dr. a két ápolóval együtt nyilatkozatot tettek föl, melynek az volt a tartalma, hogy Berde Mózes egy beszélgetés alatt szóbelileg Berde Bélára hagyta az egész vagyonát. Ezt a nyilatkozatot később, november elején a polgári törvényszék előtt jegyzőkönyvbe is vették, de az érdekelteket nem eskették meg a mondottak valóságára.

Ma ujabb fordulat állott be ebben a dologban: hogy Barkóczy Béla bárót és Grill Lajos épitészt, a kinek a neve eddig még nem is szerepelt ebben az ügyben a nyilvánosság előtt — letartóztatták, a többi szereplő egyéniség ellen pedig kiadták az elfogatási rendeletet.

Ennek az ujabb fordulatnak az előzményei a következők:

A mikor az a gyanus szóbeli végrendelkezés, mely Berde Bélát tette állitólag a Berde Mózes hagyatékának örökösévé, a magyar unitárius vallásközönségnek tudomására jutott, ez telkérte Nagy Dezső dr. budapesti ügyvédet, hogy az egész társaság ellen tegye meg a bünvádi följelentést.

A följelentést november 13-án tette meg Nagy dr. Ettől a naptól kezdve azt a négy embert, a kik a vallomások szerint tanui voltak a szóbeli végrendelkezésnek, tudniillik Barkóczy Béla bárót, Török Árpád drt és a két ápolót: Rein Bélát és Tonczer Sámuelt a rendőrség szigoru felügyelet alatt tartotta.

Az illetők érezték ennek a felügyeletnek a kényelmetlenségét nagyon és ugy látszik — ennek köszönhető, hogy Rein négy nappal ezelőtt beállitott Nagy Dezső dr.-hoz és előadta, hogy a szóbeli végrendelkezés históriájából egy szó sem igaz.

Rein a következőket mondta az ügyvédnek:

— Szeptember 18-án fölkeresett bennem

nünket — tudniillik engem, meg az ápolótársamat, Tonczót — Barkóczy báró és Török dr. Akkor állapodtunk meg abban, hogy Berde Mózestól erőszakos végrendeletet csikarunk ki, s ha az öreg nem akar olyan szóbeli végrendeletet tenni, mint Barkóczy és Török kivánják, majd mi adunk a szájába olyan nyilatkozatot, hogy az egész vagyonát Berde Bélára hagyja.

Mi aztán mind a négyen bementünk Berdéhez és Barkóczi próbálgatta, hogy rávegye a nyilatkozattételre, de ez sehogyan sem sikerült neki. Berde Mózes néhány érthetetlen szót mondott csak, fogalmam sincs, hogy mit; a végrendeletről nem emlékezett meg egy hanggal sem.

Most már az a tervem, hogy leutazom Tonczához Világosra és rábirom arra, hogy együtt keressük fel Berde Bélát Kolozsvárott, ott aztán majd rávesszük valamiképen, hogy vonja vissza az egész légből kapott nyilatkozat históriáját.

Ez volt Reinnak a terve, a melyet remegő hangon adott elő Nagy ügyvédnek. Nagy dr. azonban azt mondta neki, hogy miatta csinálhat ugyan, a mit akar, de ő azt a tanácsot adja neki, hogy menjen a rendőrségre, s ott tegye meg a vallomását egész őszinteséggel.

Rein nem fogadta meg a tanácsot, nem ment el a rendőrségre, s előadta azt is, hogy miért.

Elmondta, hogy ő, meg Toncza hatvan-hatvan forintot kaptak a hazugságukért, azonkivül a Berde vallatása után ötven-ötven a Berde tanusitott nyilatkozatának aláirása után pedig huszonöt-huszonöt forintot. Neki azonban nyolczezer forintot igértek, arra az esetre, ha a terv sikerül. Ezt nem akarná felfedezni. Barkóczy és Török terve — szerinte — kettős volt: az egyik ugyanis az, hogy Berde Bélától egyszer s mindenkorra megkapják a honoráriumjukat, a másik meg az, hogy Berdét később is megzsarolják majd azzal a fenyegetéssel, hogy feljelentik a dolgot, ha nem ad pénzt nekik.

Reinnak ez a vallomása természetesen biztos alapot nyujtott már a rendőrségnek a letartóztatásokra. Ellene rögtön kiadták az elfogatási parancsot.

A letartóztatásokat is rögtön foganatositották.

Először Barkóczi bárónál tartottak házkutatást, azután nyomban le is tartóztatták a bárót.

A házkutatás olyan momentumnak a napfényre kerülését eredményezte, a melyről eddig még nem volt tudomása a rendőrségnek.

Kiderült, hogy ebben a dologban Grill Lajos fővárosi épitésznek is jutott valami szerep. Barkóczy iratai között ugyanis levelet találtak, Grill aláirásával; a levélnek az volt a tartalma, hogy a „kétszázezer forintomat elvárom."

Egy névtelen, a feljelentéssel fenyegető levél is foglalkoztatta a rendőrséget; hogy ennek a levélnek ki az irója, nem tudják, de a gyanu Grill ellen irányult, mikor a másik levelét elolvasták.

Akkor aztán Grill Lajost is letartóztatták, s az éjjel vallatás alá fogják Barkóczyval együtt.

Török Árpád dr., budapesti ügyvéd Ocsáról érkezett meg ma a fővárosba. A rendőrség nem tartóztatta ugyan le, de őt is elvitték a főkapitánysághoz a kihallgatásra.

Toncza letartóztatására rendelet adatott ki, Berde Bélát szintén vizsgálatra idézték.

MINDENFÉLE.

Kolozsvárt, deczember 4.

Deczember 1-vel uj előfizetést nyitunk. Kérjük az előfizetési dijak ponto megküldését.

Kérjük azon t. olvasóinkat, kik előfizetési dijjakkal hátralékban vannak, sziveskedjenek azokat mielőbb megküldeni, mivel alig egy pár hét választ el az uj évtől.

Előfizethetni lehet bármely naptól kezdve. Előfizetési feltételeink lapunk homlokán olvashatók.

— **Deczember**. Helyesen nevezték el bundás deczembernek, — mert ugyancsak felbundázta az embereket. Előkerültek most már a bundák a rejtett fogasokról, a rejtettebb ruhatartókból és a legrejtettebb zálogházból is. Deczember maga is bundával jelent meg és hogy valamiképen meg ne fázzék ez a hepehupás vén föld azt is bevonta, puha patyolat lepellel. És a merre ellátunk, csak a végtelen fehérség terül el a láthatáron, melytől a szem elfárad és a képzelet megalkotja magának azt a képet, mikor a hideg, a fagy kiöl egy világot, hogy helyébe az örök néma, csendes fehér temetőt alkossa meg. Az erdőt és mezőt vastagon fedi hó és alátemetett minden magot, minden hulladékot, mely táplálja a madarakat, a természet e szegény proletárjait. Most már behuzódtak a kertekbe, közelebb az emberhez hogy itt keressék meg a minden napi élelmet.

— **Gyászjelentés.** Inczédy Sámuel ezredesről a kolozsvári honvéd-egylet az alábbi gyászjelentést adta ki: A kolossmegyei és kolozsvári 1848—49-beli honvédegylet szomoruan tudatja, hogy egyik legkiválóbb bajtársa Nagyváradi Inczédy Sámuel, 1848—49-beli ezredes, a veressapkás 11-dik honvéd-zászlóalj parancsnoka, a piski csata egyik hős hajnoka, a kolozsvári honvéd-egyletnek 9 éven át odaadással működött elnöke, a Kolozsvárt megjelenő 1848—49 Történelmi Lapok szerkesztő bizottsági elnöke, a kolozsvári 1848—49 orsz. ereklye-muzeum tiszteletbeli elnöke stb., f. hó 3-án délelőtt háromnegyed 10 órakor, életének 83-ik évében, meghalt. Az elhunyt bajtárs hült tetemei f. hó 5-én, kedden, d. u. fél 3 órakor fognak kismesterutczi házától a közös sirkertbe eltemettetni. E végtiszteségre a t. egyleti tagok t, társegyesületek, valamint az 1848—49-beli összes honvédek szomoruan meghivatnak. Kolozsvárt, 1893 deczember 3-án. A kolozsvári honvéd-egylet választmánya. Ezenkivül a család nevében, az özvegy is adott ki gyászjelentést.

— **A kolozsvári honvédegylet** tegnap délután Inczédy Samu ezredes elnök szomoru halála alkalmából rendkivüli választmányi gyülést tartott. A gyülésen az elnök bejelentette az egyletet ért megrendítő gyászesetet. Jelentést tett arról, hogy a mint a szomoru hir tudomására jutott, a gyászoló özvegynél személyesen adott kifejezést a részvétnek. Intézkedett a választmányi tagok összehivására nézve is. A gyülés elhatározta, hogy koszorut tesz a feledhetetlen bajtárs ravatalára és részvétének kifejezést ad. Elhatározta, hogy gyászjelentést ad ki a honvéd testületek, társulatok és bajtársak részére. A temetésen gyászlobogó alatt testületileg fognak résztvenni.

— **Inczédy Sámuel** ezredest a kolozsvári belfarkas-utczai templomból fogják temetni, mert a részvét az elhunyt iránt akkora, hogy a gyászoló közönség és testületek a szük kismester-utczában az elhunyt lakásán el nem férnek. Az öreg ezredes katonai egyenruhájában fekszik ravatalán. Percz-ről-perczre sokan keresik fel, hogy végbucsut mondjanak az elköltözött nemeslelkü férfiunak.

— **A kolozsvári honvédegylet** testületileg fog, gyászlobogó alatt megjelenn el hunyt elnöke: Inczédy Sámuel temetésén. Az egyleti tagokat kéri az elnök, hogy a testületi felvonuláshoz az iparos egylet főtéri palotájában sziveskedjenek gyülekezni d. u. negyed 3 óra előtt.

— **Inczédi Sámuel** ezredes halála széles körben keltett tegnap igaz részvétet. A haláleset villámgyorsan terjedt el az egész városon és mindenütt mély sajnálkozást, megdöbbenést keltett. A kolozsvári kaszinó, Kolozsvármegye a gyászlobogót azonnal kitüzték. Gyászlobogó leng a kolozsvári országos ereklye muzeum és „Történelmi Lapok" szerkesztősége helyiségének ablakában is, jeléül annak, hogy a két testület elveszitette munkás, szeretett elnökét.

— **Inczédy Sámuel** ezredes temetése katonai diszszel fog végbe menni. Ebben a tárgyban a Kolozsvárt állomásozó honved parancsnokság ma d. e. értekezletet tartott. A temetésre, diszben vonul ki a katona tisztikar, végső utjára kisérni az öreg bajtársat, a ki a régebbi és ujabbi honvéd gárdáknak egyaránt kitünő tagja volt s a kinek zászlóalja annyi halált osztogatott Szebennél, Piskinél az ellenség soraiban.

— **Részvétnyilatkozatok**. A kolozsvári honvédegylet elhunyt elnöke haláláról tegnap este szét küldte gyászjelentéseit. Mind Kolozsvárt, mind a fővárosban miután tegnap ujság nem jelent meg, ebből tudták meg az elhunyt barátai a szomoru gyászhirt. A bánatos özvegy ma számos helyről kapott részvét sürgönyöket. Hegedüs Sándor, gr. Esterházy Kálmán és mások táviratilag fejezték ki igaz részvétüket a sulyos csapás felett.

— **A külvárosi földészek** Inczédi Samu temetésén. A 11. zászlóalj egykori parancsnokának elhanyta alkalmából a gyászszertartáson a külváros földész lakói is testületileg jelennek meg. Az öreg földészek közül nagyon sok él még, a kik a 11. zászlóaljban Inczédy vezetése alatt küzdöttek. Inczédy egyénisége, modora különben is annyira rokonszenves volt a külváros lakói előtt, hogy tömegesen készülnek megjelenni.

— **Salamon Antal** városi tanácsos, mint Kolozsvár város tervbe vett csatornázásának és vizvezetékének előadója — egy nagyszabásu előadói jelentést dolgozott ki, a melyben javaslatait is megteszi a nagyszabásu reform tárgyában. 141 nagy oldalra terjedő munka magában foglalja Salamon Antal tanácsos jelentését, a tervezési előmunkálatokról, — az uj tervek kidolgozása és felülvizsgálatáról — s javaslatot tesz a pénzügyi programm tárgyában. Szabályrendeleti javaslatot tesz a házi vezetékről, a vizvezetéki kutak használatáról, a vizvezeték és csatornazás kezeléséről és azokat részletesen indokolja is. Közli a részletes költségvetést, az épités szerződési feltételeket és müszaki leirását a vizvezeték uj tervezetének, s ennek általános és részletes feltételeit. A vaskos füzethez 3 térkép és 5 könyomatu ábra van csatolva, a tervezetek részletes megvilágitására és könnyü áttekintésére. Az egész könyv egybeállitása rendkivül sok munkát, tanulmányt és buzgalmat kiván és Salamon Antal igazi munkaerejéről tesz tanuságot, a ki előadói kötelességének ugy igyekezett megfelelni, hogy soha sem tévesztette szem elől a város érdekeit és annak növekedő igényeit. A vaskos jelentésre, mely sok érdekes adatot foglal magába, — még visszatérünk és azt bővebben ismertetjük. Itt még csak azt jegyezzük meg, hogy a vizvezeték és csatornázás ügyét ma délután kezdette tárgyalni a bizottság.

— **Ismerkedésy estély.** Az egyetemi jog hallgatók ma tartják ismerkedési estélyüket a Stadler-kert helyiségében. Kezdete 8 órakor

— **Nem igaz.** A sok roszakaratu és tendencziosus hirek között, — melyekkel némely lelkiismeretlen egyének utóbbi napokban a kolozsvári pénzintézetekkel érdekeltségben álló közönséget tervszerüen rémitgetik, — többek közt az is járja, hogy az osztrák-magyar bank a kolozsvári pénzintézetek hitelét megszoritotta és visszavonta. A leghitelesebb helyről nyert értesülés alapján állithatjuk, hogy ez nem igaz, mert a pénzintézetek ma is változatlanul ugyanazon hitelt élvezik, a melyet eddig élveztek, s hogy az osztrák-magyar bank részéről a hitel megszoritására, vagy visszavonására nézve a pénzintézetekkel szemben egyáltalán semmi lépés nem tétetett, s ilyen nem is czéloztatik.

— **Névnap.** A kolozsvári kir. pénzügy igazgatóság és az alatta álló hivatalok tisztviselői kara Hegedüs Ferencz, kir. tanácsos pü. igazgató névnapja alkalmából, teljes számban megjelent tegnap főnöke előtt, hogy jó kivánságainak kifejezést adjon. A megjelentek élén Márkovics Lajos, pü. titkár üdvözölte a pü. igazgatót.

— **Özv. gróf Bethlen Gáborné** az Emke elnökének édes anyja, a ki már hónapok óta sulyosan betegen fekszik, a mint nagy sajnálattal értesülünk, utóbbi időben oly rosszul van, hogy már hetek óta övéinek önfeláldozó ápolására van szükség. A beteg édes anya ágya mellett van már hetek óta fia Bethlen Gábor gróf kit az édes anya mindig anyai gyöngédséggel szeretett, továbbá leányai: Özv. Máriaffy Albertné — Bethlen Lujza grófnő és gróf Béldi Ákosné — Bethlen Emma grófnő; hasonlóképen gróf Béldi Ákos főispán mint vő. Reméljük, hogy a Gondviselés övéi ápoló karjai közt jobbra forditja a kiváló édes anya és minden tekintetben mintaszerü magyar honleány, a kitünő matrona egészségi állapotát.

— **A Magyar-Diák szövetség** kolozsvári előkészitő bizottsága tegnap (vasárnap) d. e. Herepei Iván elnöklése mellett tartott ülésében egyhangulag elhatározta, hogy a liberális reformeszmék melletti állásfoglalás tárgyában tervezett ifjusági diszközgyülést, a bizottságnak egy előbbi megállapodásához képest, mely szerint a diszgyülés csak abban az esetben hivandó össze, ha az egész egyetemi ifjuság teljesen egybehangó lelkesedéssel mellette van, tekintettel a több oláh nemzetiségü egyetemi hallgató által a nov. 30-án tartott előkészitő közgyülésén rendezett ellentüntetésre, esetleg további nagyobb botrányok kikerülése végett ezuttal nem tartja meg. Különben is az emlitett előkészitő közgyülésén kétségbe nem vonhatóan nyilván valóvá vált, hogy az egyetemi ifjuság, kivéve az emlitett 50—60 oláh ifjut, egy szivvel-lélekkel lelkesedik a liberalis reformeszméknek nemzeti szellemben való megvalósitása iránt. Herepei Iván elnök bejelenti a bizottságnak, hogy az ügyről tett ily értelmü jelentését dr, Brandt József e. i. egyetemi rektor jóváhagyólag vette tudomásul.

— **Szinházi hirek.** Holnap, kedden, Flotow szép zenéjü operája „Mártha" kerül szinre, érdekes vendéggel. Pourma Henriette, a bécsi zene-akadémia végzett növendéke, Marchesiné volt tanitványa és a szegedi szinháznak 2 évenát énekesnője, mutatja be magát a kolozsvári közönségnek. A kisasszonyt jó hir előzte meg. — Érdekes Pourmá-nál az, hogy 3 év előtt jött Magyarországra és azóta tisztán, szépen beszéli a magyar nyelvet. Szerdán, 6-ikán Ferrari drámája a „Párbaj" kerül előadásra uj betanulással és kiosztással E. Kovács Gyula rendezése mellett.

— **A szinházban** szombaton este ünnepelték Vörösmarty Mihály születésének évfordulóját. Az ünnepélyes előadásról holnapi számunkban emlékezünk meg.

— **Gyilkosság Kajántón.** Fehér László kolozsmonostori erdőőrt ismeretlen tettesek meggyilkolták Kajántón. A hullát bonczolás végett beszállitották Kolozsvárra, A nyomozat megindult. A rejtélyes gyilkosság részleteiről részletes tudósitást vettünk, melyet tárgyhalmaz miatt holnap közlünk.

— **Munkaszünet** Karácsony szombatján és Szilveszter napján nem lesz. E tárgyban a következő értesitést adjuk: A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara siet az érdekeltek tudomására hozni, hogy a kereskedelmi miniszter ur ő nagyméltóságának f. évi 85. 356 sz. a. kelt leirata szerint, a vasárnapi munkaszünet érvénye a f. évi deczember 24-ére és 31-ére eső vasárnapokon fel van függesztve, e szerint tehát a f. évi karácsont és ujév napját megelőző vasárnapokon az ipari munka, illetőleg az adás vevés egész napon át végezhető. Sigmond Dezső elnök. Gámán Zsigmond titkár.

— **Meghivás közgyülésre.** A Ferencz József tud.egyetem jogász ifjusága holnap tartja az I. számu tanteremben közgyülését d. u. 6 órakor. Tárgy: A Jogász bál ügye, elnök és a rendező-bizottság megválasztása. Soo Rezső j. s. e, titkár. Donogány János j. s. e. elnök.

— **A kolozsvári dalkör** szombaton tartotta hangversenyét a Központi szálloda disztermében. A hangversenyen előkelő szép közönség jelent meg. A dalkör által gonddal összeállitott s kitünően begyakorolt darabok a legnagyobb tetszést és sikert aratták. — Az őszi dalban Girsik Gyula kitünő éneke keltett nagy tetszést Gyönyörüen sikerült a negyedik zongora négyes is és ez a programm többi pontjaival egyetemben elejétől végig gyönyörködtette a közönséget.

— **A kolozsvári** közuti vasut figyelmébe ajánljuk, hogy a kocsikban legalább szalmagyékényt tegyen, mert a behordott s elolvadt hóból valóságos pocsolyában taposnak a zónázók, a mi nagy mértékben egészségtelen és a vasut igénybe vételétől is elriasztja a közönséget, mert kellemetlen.

— **Látogatás Kossuthnál.** Érdekes és hő lelkedés hangján irt levelet kapott az „E—s" Turinból. Villányi Károly, egy fővárosi polgár tanulmányuton járó fia irja le benne az agg számüzöttnél november 28-án tett látogatását. A fiatal embert, ki égett a vágytól, hogy Kossuthot láthassa, Rutkayné fogadta, sajnálattal adva tudtára, hogy a kormányzót nem láthatja, mert orvosa minden beszédet szigoruan megtiltott neki, minthogy csak az nap kelt fel az ágyból egy heti betegeskedés után. A látogató e fölött való sajnálkozására aztán elmondta, milyen elhagyatottan élnek ők itt s hogy milyen baj az, hogy a kormányzó fiai a távol Nápolyban élnek, holott ily magas korban mindenperczben bekövetkezhet a katasztrófa. Elmondta, hogy a magyarországi lapok rájuk nézve feleslegessé teszik az olasz ujságokat és bár Turinban élnek, lélekben otthon vannak mindig.

— **A király Budapesten.** A budai királyi várpalota kapitányságához szombaton érkezett az értesités, hogy a király 10-ike körül egész váratlanul Budapestre érkezik 8 napi tartózkodásra. A királyi palotában azonnal megkezték az intézkedéseket; első sorban a termeket fütik naponta. A helybeli udvari élelmiczikkek szállitóit is nagyobbrészt értesitették a király jöveteléről. A király itt időzése alatt néhányszor kihallgatást is fog adni, s naponkint ki fog járni Gödöllőre vadászni, a honnan nagyon bő vadállományt jelentettek be az udvarmesteri hivatalnak. Bécsből jött hivatalos értesités szerint, ha valami rendkivüli eset megakadályozná a királyt a lejövetelben a szokásos február elseje helyett, kivételesen már január 8-án lejön a királyi udvar Budapestre.

— **Kitüntetés.** Marosvásárhelyről Kovács Ferencz apátplebánosnak szombaton délelőtt adta át báró Kemény Kálmán főispán az iparfejlesztő bizottság gyülésén a harmadosztályu vaskoronarendet, melylyel a király a plébánost nem régiben kitüntette a közgazdaság és ipar terén szerzett érdemeiért és annak a kivánságának adott kifejezést, hogy még számos éveken át munkálkodjék a haza és polgártársainak érdekében. Kovács Ferencz apát megköszönvén a kitüntetést kijelentette, hogy a kitüntetés csak buzditásul fog neki szolgálni további müködésére.

— **Szvetenai tábornok emléke.** A Szvetenay tábornoknak emelt gránitemléket, mint nekünk telegrafálják szombaton délután leplezték le ünnepélyesen Nagyszebenben. Jelen voltak valamennyi hitfelekezet papsága, a tábornoki kar, a főispán az állami megyei és városi hatóságok, a tisztikar, a nagyszebeni és a környék helyőrségeinek küldöttségei és nagyszámu közönség. Az emlékbeszédet Galgóczy altábornagy, hadtestparancsnoki helyettes mondotta, — a ki átadta az emléket a város tulajdonába. Hochmeister polgármester tartalmas beszédben megigérte, hogy a város kegyelettel fog őrködni az emlék felett.

— **A király trónralépésének évfordulója** Rómából távirják, hogy I. Ferencz József trónralépésének évfordulója alkalmából Nagel, a Santa Maria del O anima templom rektora szombaton délelőtt tedeumot és ünnepélyes misét mondott, metyen jelen volt mindakét osztrák-magyar nagykövet, a követségek személyzetével, továbbá Másella bibornok, több prelatus és az osztrák-magyar kolonia tagjai.

— **Zubovich Afrikában.** Zubovich Eedor honvédhuszár-kapitány e hónap közepén Afrikába megy annak az expadiczionak kiszabaditására, mely a mahdi fogságába került. Zubovich közelebb a spanyol regenskirálynőtől azt a megtisztelő felszólitást kapta, hogy az afrikai sereggel a kabilok ellen folyó háboruban vegyen részt.

— **Óriási szobrot** ástak ki Sopronban az uj városházánál végrehajtott ásatások alkalmával. A szobor márványból való való s a legnagyobb töredék 125 czentiméter, ebből 110 czentiméter a mell, 15 a nyak s 70 a fej. Egyes részei müvészileg vannak kidolgozva. Az arcz azonban felismerhetetlen, valószinüleg egy királyt ábrázol, a kinek a régi Scarbantia hálára lehetett kötelezve.

— **Carmen Sylva betegsége** Neuwiedből telegrafálják, hogy Erzsébet román királyné egészségi állapota nagyon aggasztó. A hülési tünetek, melyek a nyáron csökkentek, most megint erősebben lépnek föl.

LEGUJABB.

(Az Ellenzék eredeti táviratai.)

Országgyülés.

Budapest, decz. 4.

A házban a mai ülésen folytatták a ministeriumok kisebb tárczái költségvetésének tárgyalását.

Élénk vitát idézett elő az udvartartás költségvetése.

Az ellenzék részéről külön kabinetirodát követeltek.

Wekerle helytelennek mondta ezt a tételt.

Hosszabb vita után eredeti alakjában fogadták el a költségvetésnek ezt a részét.

Az uj országház költségvetési tételénél Tisza Lajos hosszan vázolta az épitkezés'.

A közösügyi költségeknél a függetlenségi párt magyar katonai akadémia felállitását követelte.

Wekerle miniszterelnök beleegyezik ha szükséges lesz katonai akadémia felállitásába de ebben is a magyar nyelv csak kötelező tantárgy lehet.

Horánszky Nándor kijelentette, hogy a magyar katonai akadémia ilynemü felállitásába sohse egyeznek belé s ezt mindenáron megfogják akadályozni. A többség hosszas vita után a tételt elfogadta.

Ülés végén Wekerle beadta a millenáris ünnepségekről szóló jelentését.

Telefon vonal megujitása.

Budapest, decz. 4.

Lukács Béla kereskedelemügyi miniszter tegnap délben a központi telefonhivatalban ünnepélyesen megnyitotta Pozsony—Győr—Szeged—Arad—Temesvár városok között épitett állami telefon vonalat.

Nemzeti szinház.
Kolozsvárt, kedden, 1893. deczember 5-én.
Pourma Henriette vendégfölléptével:
MÁRTHA.

Felelős szerkesztő:
BARTHA MIKLÓS.
Segédszerkesztő és kiadólaptulajdonos:
HAGYARY MIHÁLY.

Nyilttér*)

Nyilatkozat.

Alólirottak, mint Bartók Lajos ur megbizottjai kijelentjük, hogy Várady Gábor ur, jelenleg kolozsvári lakostól, a Bartók Lajos ur ellen terjesztett rágalmak miatt, megbizónk nevében f. é. okt. 25-én, ajánlott levélben magyarázatot kértünk. E levélre választ nem kapván, Bartók Lajos ur személyesen utazott le Kolozsvárra, hogy fennevezett urtól elégtételt kérjen.

De mivel a levelünkre a válasz határideje régen letelt, s Bartók ur nevezett egyént Kolozsvárt nem találhatta fel, részünkről az ügyet befejezettnek nyilvánitjuk.

Kelt Budapest, 1893. nov. 30.

Koromray Frigyes,
Pápay Sándor,
mint **Bartók Lajos** ur meg begbizottjai.

A magam részéről pedig a Várady Gábor müegyetemi hallgatót a történtek után nem nevezhetem másnak, mint egy jellemtelen, alattamos piszok embernek.

Budapest, 1893. nov. 30.

BARTÓK LAJOS.

Egy biztositó intézet helybeli vezérügynökségéhez

fizetéses gyakornok

azonnal felvétatik.

Feltétel a szép irás és magyar nyelven kivül a németnek szó és irásbani birása is.

Ajánlatok e lap kiadóhivatalához czimzendők.

1184 1—1

*) E rovat alatti közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

Hirdetések.

1646—1893.
eln. sz.

1157. (1—3)

Pályázati hirdetmény.

A kormányzatomra bizott Kolozsvár sz. kir. város árvaszékénél egy árvaszéki ülnöki és egy irnoki állás megürülvén, azokra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom ennélfogva mindazokat, a kik ezen választás utján betöltendő, s 1200 frt, illetve 500 frt évi fizetéssel javadalmazott állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 5. §-ának VIII. pontjában, s illetőleg 19. §-ában megállapitott képzettségüket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat hozzám legkésőbb **folyó évi Deczember hó 24-éig** annyival is inkább adják be, mert a később érkező folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.

Kolozsvártt, 1893. évi november hó 28-án.

Gróf BÉLDI,
főispán.

ELADÓ ERDŐ.

Szamosujvár közelében, a Czoptelki határon

32 hold területen lévő,

részben **épület** és **tüzelő fának** való, részben pedig **cserhéj hántásra** alkalmas

erdő eladó.

Értekezhetni **folyó évi Deczember hó 10. és 11-én** a **szamosujvári nagy vendéglőben Báró Kemény Elek** tulajdonossal. 1183. (1—x)

Eladó birtok.

Mező-Rütsön (Maros-Tordamegye)

611 k. hold egy tagban tagositott,

lak és **gazdasági épületekkel**

ellátott

birtok

teljes felszereléssel és nagyobb marhaállománnyal együtt

örökáron eladó,

esetleg **bérbe adó.**

Értekezhetni: **Brassóban Förder Sándorral.**

1158. (1—12)

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5–6., a társaság házában.	**Bécs, Gisellastrasse 1. sz. alatt,** a társaság házában.

A társaság vagyona 1891. évi junius 30-án Frk. 117,550.797·—
Évi bevétel biztositások és kamatból 1891. évi junius 30-án . . . . . „ 20,725.259·—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások után a társaság fennállása óta (1848.) . . . . . „ 249,311.449·—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál . . . . . „ 61,372.000·— értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke . . . . . „ 1.728,184.555·— értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal dijmentesen szolgálnak Erdély minden nagyobb városában az **ügynök** urak és az **erdélyi vezérügynökség Kolozsvártt, Belszén-utcza 5., 7. sz.** 1152 (2—x)

Még csak néhány napig.

Huzás már deczember hó 28-án.

MAGYAR ÁLLAMI

JÓTÉKONY SORSJEGYEK.

Főnyeremény 60,000 frt.

Az összes nyeremények **160,000** frtra rugnak.

Egy sorsjegy ára 2 forint.

Sorsjegyek kaphatók: a lottóigazgatóságnál Budapesten (Pest, fővámház, félemelet), hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő; valamennyi lottó, só és adóhivatalnál; a legtöbb postahivatalnál, a bécsi „Mercurnál" és minden városban és nevezetesebb helységben felállitott egyéb sorsjegyáruló közegnél.

Budapesten, 1893. augusztus 1. **Magyar kir. lottóigazgatóság.**

1076 (1—4)

Tisztán kölcsönös. — Részvényesei nincsenek.

Az összes nyeremény a biztositottak javára esik.

A legnagyobb és leggazdagabb pénzintézet a világon.

Biztositéki alapja **907 millió frank.**

„THE MUTUAL"

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

ALAPITTATOTT 1843.

Biztosit **emberéletet** legtöbbféle és legelőnyösebb **módozatok szerint.**

Prospektusokkal és tüzetesebb felvilágositással szolgál az

Erdélyrészi aligazgatóság,

Kolozsvártt, Belhid-utcza 16. sz. alatt.

862. (2—50)

A legkitünőbb ásványvizek anyaföldjének a székelyföldnek kincses terméke!

„RÉPÁTI"

legtisztább égvényes gyógy-savanyuviz,

mely páratlanul szerencsés vegyi összetétele és rendkivül dús, főleg kötött szénsav tartalma folytán, **ritkitja párját a kontinensen.**

Első rangu gyógyital

különösen **emésztési és vizelleti nehézségeknél, vese és gyomorbajokban, gyuladásos hólyag és köszvényes bántalmaknál;** mely betegségek ellen a „répáti" ásványviz használata **megbecsülhetetlen értékü s a legmesszebb menő figyelemre méltó.**

Legfelségesebb izü, legegészségesebb borviz,

mely tekintetben is a „répáti ásványviz mellett, **a forgalomban levő ásványvizek legtöbbjei határozottan eltörpülnek.**

A „répáti" ásványvizet mint ritka természeti kincset tehát, ugy is mint a **belszervezet betegségei ellen legkellemesebb, leghatásosabb s egyszersmind legolcsóbb gyógyitó szert,** ugy is mint **páratlan élvezeti italt** (igen jeles orvosi bizonylatok), valamint a gyakorlatból meritett magántapasztalatok alapján **minden czéltudatos elfogulatlan ivónak** rendes használatára a legmelegebben — **lelkiismerettel ajánlhatom.**

Mindig friss töltésben kapható Kolozsvártt: *Misselbacher, Herczeg Albert, Kónya* és *Hirschfeld Sándor* uraknál, a gyógyszertárakban és *minden nevezetesebb vendéglőben.*

Kiváló tisztelettel
a „répáti" gyógyforrás kezelője:

1044 (17—75) **GYÖRGY JÓZSEF,**
Kézdi-Vásárhelyt (Háromszékmegye.)

UTAZÓ KERESTETIK.

Olyanok, kik czikkeinkben Erdélyben már utaztak s a vevőket ismerik,

kéretnek ajánlataikat hozzánk intézni.

Raabstern A. Fiai

szilvorium és törkölyfőzde, eczetszeszgyár és bornagykereskedés

UJVIDÉKEN.

1186. (1—3)

MATUTSEK JÓZSEF

27. év óta fennálló

férfi-, női- és gyermek czipész-üzlete

Kolozsvártt,

Fő tér 32-ik szám alatt,

a volt HUTFLESZ-féle üzlethelyiségben.

Megrendelések beküldött mérték vagy lábbeli minta után a legjobb anyagból és divat szerint, lehetőleg gyorsan teljesittetnek.

731. (34—x)

!Végeladás!

Hatóságilag engedélyezett

NAGY

VÉGELADÁS

a czég teljes feloszlása miatt.

Rendes Szidor és Testvére.

1155 (2—5)

!Végeladás!

!Végeladás! **!Végeladás!**

A „KÖZMÜVELŐDÉS" Irod. és Műnyomdai Részvénytársaság Kolozsvárt

Belfordautcza 1. sz. alatti felvételi irodájában

papir-, iró-, rajz- és irodaszerekből kereskedést rendezett be,

melyet siettünk szives figyelmébe ajánlani.

Diszes dobozokba öltött hazai és külföldi Levélpapirok, ugy minden e szakmába vágó czikkek jutányos áron lesznek kiszolgálva.

Gazdag választék van a következő iskolai czikkekből is és pedig: *Carton-papir, ecsetek, előirott füzetek, egyszeregy-táblázatok, fanemü rajzeszközök, fokmérők, füzet-tartók, gyakorlati füzetek, hajlitott vonalzók, háromszögek, hangjegyfüzetek, irásminták, irkák, irótollak, irónok, irónhegyezők, irón-óvók, iskolai füzetek, iskolai táskák, jegyzetkönyvek, könyvczimkék, iskolai bizonyitványok, órarendek, palatáblák, palavesszők, rajzdeszkák, rajzeszközök, rajzfüzetek, rajzminták, rajzkréta, rajzpapir, rajzszegek, rajz-irón, rajz-tollak, rajztömbök, rajz-vászon, szolgalmi jegyek, tekercs rajzpapirok, ténták, tollak, tollszárak, tolltokok, törlő mézgák, tussok, tuss-csészék, zsebkörzők, zsebténtatartók stb. stb.*

Árai határozottak, de olcsók. — Vidéki megrendelést igen pontosan teljesit, s 10 frton felül bérmentve küldi meg.

897. (16—x)

Nyomatott Magyary Mihály könyvnyomdájában Kolozsvárt, belszénutcza 13 szám.